

Бібліотечні програми — це актуально

Історія дитячої бібліотеки — це сторінка історії культури міста Алчевська, заснованого у 1896 році. Згідно архівних документів 15 листопада 1947 року було відкрито дитячу бібліотеку № 1, і вже у січні 1948 р. вона обслуговувала 170 читачів, маючи книжковий фонд 420 прим. книг.

Змінювався час, змінювалася і бібліотека. У листопаді 1956 р. вона отримала нове, світле, просторе приміщення у самому центрі міста, і до сьогодні її адреса не змінювалася, її добре знають не одне покоління алчевців. У 1975 році для поліпшення якості обслуговування населення міста, підвищення ефективності використання книжкових фондів та коштів відбулася централізація мережі міських бібліотек. Сім бібліотек об'єднали у централізовану бібліотечну систему — ЦБС, дві з яких обслуговували тільки дітей. Міська дитяча бібліотека № 1 стала центральною дитячою бібліотекою ЦБС м. Алчевська.

Сьогодні кожна дитяча бібліотека міста є центром дитячого читання, покликаним оперативно та повно задовольняти інформаційні потреби дітей, сприяти розвитку читацької культури, прищеплювати любов до книги з раннього дитинства. За бібліотеками ЦБС закріпився авторитет загальнодоступних інформаційних центрів, де зосереджено літературу за всіма галузями знань, періодичні видання, фонди краєзнавчої літератури, довідково-бібліографічні апарати. Все це дозволяє максимально задовольняти найрізноманітніші інформаційні запити користувачів. Сукупний фонд ЦБС складає майже 72 тис. прим., більше 70 найменувань періодичних видань для дітей.

Одним з пріоритетних завдань дитячих бібліотек ЦБС є створення сприятливих умов для розвитку індивідуальних здібностей дітей, отримання освіти та самоосвіти, допомога в оволодінні навчальними програмами. Якісна реалізація цих завдань вбачається у впровадженні бібліотечних програм. У 2004–2006 рр. у бібліотеках ЦБС працювали за комплексною цільовою програмою «Навчання з захопленням», метою якої було: допомога читачам в отриманні освіти, розширення їхнього кругозору, розвиток інтелектуальних здібностей, ознайомлення зі світом професій, формування відношення до книги як до джерела людського досвіду. Працюючи над цими завданнями бібліотекарі:

- ◆ забезпечували учнів інформаційними та документальними ресурсами;
- ◆ аналізували навчальні програми щодо визначення відповідності фондів бібліотек до них (під час роботи з'ясувалося, що бібліотечні фонди повною мірою не задовольняють запити за шкільною програмою);
- ◆ вивчали захоплення, інтереси, запити, потреби, здатність до інтелектуального та творчого мислення читачів–дітей під час проведення соціологічних досліджень: бесіди–діалогу «Розкрий себе» (5–6 кл.), анкетування «Книга? Що це таке?» (5–7 кл.), «Читаючий підліток» (12–14 років), експрес-опитування «Ми відповімо, що найбільш потрібно дітям» (3–5 кл) ;
- ◆ видали альманах «Допоможи собі навчатись: бібліотечний варіант»;
- ◆ створили дотикові міні-картотеки за предметами шкільної програми: «У світі книжкових скарбів», «Прочитай сам — поділись з другом», теки–досьє «Дитинство в Україні: права, гарантії, захист», «Історія України», «Родина Алчевських» та ін.;
- ◆ надавали оперативну інформацію про надходження нової літератури на допомогу освіті вчителям–предметникам та учням, використовуючи бібліотечні плакати, «Інформаційні кур'єри», дайджести, книжкові закладки.

Програма «Навчання з захопленням» розрахована на учнів 1–9 класів. Працюючи з учнями 1–4 класів, ми прагнули навчити їх самостійно користуватися довідковими виданнями, систематичним каталогом. Для цього проводили бібліотечно-бібліографічні заняття за формою *уроків–бібліок*, серед яких: «Подорож Нільса бібліотек (ЦДБ), «Незнайка та Булька у бібліотеці» (дитячий відділ ЦБ). Найбільш цікавими були: година спілкування «Ти наше диво калинове, кохана материнська мова» (ЦДБ), свято українського гумору «Смійтеся на здоров'я» (дитячий відділ ЦБ), правова гра «Захистись від зла, бо я ж дитина мала» (бібліотека–філія № 5), цикл бесід за темою «Рідна природа» (дитячий відділ ЦБ), інформаційні огляди літератури «Пізнавай світ разом із книгою». У роботі з учнями 5–9 кл. бібліотекарі, вивчаючи і формуючи інтереси читачів, допомагають дітям у підборі літератури для написання рефератів, творів, підготовки до уроків. Великою популярністю серед читачів користувалися: *виставка–помічниця «Подорож до країни знань»* (бібліотека–філія № 5), *виставка–порада «Нескучний сад»* (дитячий відділ ЦБ), *перегляд літератури «Класика завжди сучасна»* (ЦДБ), *година спілкування «Як знайти шлях до творчості»* (дитячий відділ ЦБ), *дні нової*

книги «Подорож книжковим Всесвітом» (дитячий відділ ЦБ), презентації творчості обдарованих дітей «Побачити, почути та захопитися» — виставки про цікавих людей міста, для яких захоплення дитинства стало справою всього життя (ЦДБ, бібліотека-філія № 5, дитячий відділ ЦБ).

В процесі реалізації програми «Навчання з захопленням» дитячі бібліотекарі отримали змогу ефективніше впливати на інтереси своїх читачів та задовольняти їхні потреби, збагатили зміст роботи цікавими формами, сприяли заохоченню до читання кожного користувача у залежності від його здібностей та рівня розвитку. Рівень пізнання формувался на характерному для дітей бажанні отримати нові знання і нову інформацію у спектрі своїх захоплень.

Бібліотека, яка працює з дітьми — це не тільки інформаційний центр, це ще й теплий, затишний дім, де читачі мають змогу вчитися, спілкуватися, відпочивати. Саме на виконання таких завдань спрямована комплексна цільова програма «Створи себе сам» дитячих бібліотек Алчевської ЦБС, яка розрахована на три роки.

Програмою передбачено наступні напрями:

◆ «Алчевськ, мій краю рідний! Тобі уклін земний» (виховання у молодого покоління алчевців поваги до минулого і сучасного рідного міста);

◆ «XXI століття — століття волі, добра, справедливості» (виховання морально-правових основ особистості);

◆ «Моральний потенціал української та світової літератури» (патріотичне, естетичне, екологічне виховання);

◆ «Краса врятує світ» (естетичне виховання);

◆ «Мова є сповіддю народу» (виховання культури мовлення).

З урахуванням цих напрямів бібліотекарі прагнуть якісно покращити фонди бібліотек універсальними енциклопедіями, словниками, літературою з мистецтва, етики, естетики, психології, рукоділля, вивчають ринок періодичних видань, відбирають періодику з урахуванням запитів читачів. Новаторство в роботі та творчий підхід знаходять своє відображення у реалізації даної програми. Наприклад, проводилися конкурси малюнків «Алчевськ — місто, в якому живу і мрію» (дитячий відділ ЦБ), саморобок, персональні виставки дітей, які займаються декоративно-прикладною творчістю (Федосеева Ірина, ЗОШ № 2). Різноманітність форм масової роботи дозволила висвітити широкий спектр тем: цикл бесід «Як стати цікавою людиною» (дитячий відділ ЦБ), година спілкування «Людей нецікавих на світі немає» (зустріч з цікавими людьми Алчевська, дитячий відділ ЦБ), краєзнавчий екскурс «Добрий день, місто наше чудове» (бібліотека-філія № 5), свято здоров'я «Бути здоровим хочуть дорослі та діти» (ЦДБ), спілкування за круглим столом «Обери свій шлях», театралізоване свято «Гарні манери для тебе» (дитячий відділ ЦБ) та ін. Підсумком роботи нашої цільової програми стало створення на базі дитячого відділу ЦБ клубу «Ерудит», який об'єднав учнів 6-х класів. Програма клубу різноманітна, кожний захід члени клубу готують ретельно, намагаються зробити його цікавим і змістовним для всіх. Такими, на наш погляд, були година спілкування «Навчи своє серце добру», урок знань «Життя людини — безцінний дар», гра «Леді і Джентльмени», вечір «Рідного краю запахи і звуки в серці лишають роз'ятрений слід». Програма «Створи себе сам» допомогла збагатити зміст роботи з читачами, сформувати їхні творчі здібності, створити умови для самореалізації особистості, виховувати у читачів почуття добра і краси, формувати основи культури здоров'я та здорового способу життя.

В організації масових заходів з популяризації літератури ми завжди шукаємо та застосовуємо нові, більш цікаві для дітей форми. Це літературні свята та подорожі, турніри, ігри, конкурси, години цікавих повідомлень, зустрічі з цікавими людьми, пізнавальні ігри, літературні вернісажі тощо. При проведенні багатьох заходів використовуються елементи театралізації, діти залюбки грають своїх улюблених літературних героїв. Цікаво пройшли година спілкування «Людей нецікавих на світі немає» — зустріч зі знайомими людьми Алчевська (дитячий відділ ЦБ); краєзнавчий екскурс «Добрий день, місто наше чудове» (бібліотека-філія № 5); виставка дитячих малюнків «Алчевськ — гордість землі Луганської» (ЦДБ); свято-акція «Просто добрий день» — до Міжнародного Дня привітань (бібліотека-філія № 5); свято здоров'я «Бути здоровими хочуть дорослі та діти» (ЦДБ); екологічне лото «Незвичайна подорож до світу живого» (ЦДБ); музичний вечір «Алчевське сузір'я талантів» (ЦДБ).

Бібліотеки разом з вирішенням інформаційних, культурно-просвітницьких завдань виконують реабілітаційні та благочинні функції, орієнтуючись при цьому на роботу з дітьми, які гостро потребують підтримки суспільства, особливої турботи та уваги, а саме дітей-сиріт, дітей з соціально незахищених родин. Центральна дитяча бібліотека м. Алчевська тісно співпрацює з відкритим у 1997 році притулком для дітей. Розпочалася наша робота з того, що ми відібрали зі свого фонду понад 3000 прим. книжок і створили там бібліотеку, книги відбиралися з урахуванням вікових особливостей

дітей. Вихованці притулку є частими відвідувачами нашої бібліотеки, для них проводяться різноманітні заходи: бесіди, ігри, конкурси, вікторини, літературні години, коментовані читання, години казкотерапії, години цікавих повідомлень та ін. Директор та співробітники притулку знають, що дітей тут чекають і вони завжди можуть розраховувати на теплий прийом, співчуття та допомогу бібліотекарів. За «Програмою співпраці дитячих бібліотек ЦБС і міського притулку для неповнолітніх» до роботи з дітьми, що знаходяться у притулку з 2005 р., долучилися працівники бібліотек-філій ЦДБ.

Алчевська центральна дитяча бібліотека є методичним центром з організації бібліотечного обслуговування дитячого населення міста, здійснює організаційно-методичне керівництво та координує діяльність бібліотек міста щодо реалізації комплексних цільових програм. З цією метою систематично проводяться семінари, практикуми, ділові ігри, круглі столи, де вивчається кращий досвід інших бібліотек, рекомендації методичного центру Луганської обласної бібліотеки для дітей. На допомогу реалізації комплексних програм ЦДБ для дитячих бібліотек міста розроблено такі матеріали: буклет «Літо, книга, я — друзі», цикл бесід «Подорож до планети Здоров'я», Тиждень краєзнавства «Мое місто — окраса України. Це частина моєї Батьківщини», День нової книги «Подорож книжковим Всесвітом», Година корисної поради «Безмежний світ краси і мудрості».

Дитячі бібліотеки Алчевської ЦБС є ініціаторами та організаторами цікавих справ у роботі з обслуговування читачів-дітей, вони знаходяться у постійному пошуку нових форм роботи, не зупиняються на досягнутому і працюють за принципом «Все для читача».